

บทที่ 5

บทเรียนจากการวิจัย และการนำไปใช้ประโยชน์

บทเรียนจากการวิจัย ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์ของ “ชุดโครงการวิจัยการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ในการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนนทบุรี” ที่เป็นสังเคราะห์จากผลการศึกษางานวิจัยโครงการย่อยทั้ง 2 โครงการ คือ 1) การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี และ 2) ผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี โดยสาระสำคัญบทนี้ จะนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 แนวทางการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

แนวทางการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี มีแนวทางดังต่อไปนี้

1) อสม. จะเริ่มต้นการอบรมในโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ซึ่งเป็นชุดโปรแกรมที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา ที่จะช่วยสร้างเสริมสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ 2) การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และ 3) การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ที่สอดคล้องไปพร้อมกับการเพิ่มพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังที่ครอบคลุมทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจโรคเกี่ยวกับไตเรื้อรัง การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง และการจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเอง

อย่างไรก็ตาม โปรแกรมฯ ยังคงพัฒนาการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ อสม. ในภาพรวมของทั้ง 3 สมรรถนะได้อย่างจำกัด ยกเว้น (1) สมรรถนะการอธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม และ (2) สมรรถนะในการแปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น ได้เพิ่มขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลาง โดยสาเหตุของพัฒนาการของฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ อสม. ที่ยังจำกัดอยู่นั้น อาจเกิดจาก โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นกิจกรรมที่ อสม. ได้ร่วมฝึกใช้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ที่องค์ประกอบของการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ตามกรอบของ PISA (2015) นั้นค่อนข้างยาก ทำให้อสม. ยังไม่เกิดความเชี่ยวชาญในสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว อีกทั้ง โปรแกรมฯ มีระยะเวลาในการอบรมที่สั้นจึงอาจทำให้อสม. ยังไม่ได้ทบทวนและใช้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวจนเกิดความเชี่ยวชาญ ดังนั้น เพื่อเพิ่มพัฒนาการของฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ของ อสม. ให้สูงขึ้น จึงควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกใช้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว ผ่านกิจกรรมเสริม ที่ต้องทำการศึกษาต่อไป

2) อสม. จะเข้าอบรมในโปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคไตเรื้อรังต่อไป ซึ่งจะเป็นโปรแกรมที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติในการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ในโปรแกรมฯ นี้ จะช่วยเติมเต็มให้ อสม. ได้นำทั้งการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ที่ถือเป็นทักษะทางปัญญาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับการทำงานจริงนั่นเอง

โดยรายละเอียดของทั้งโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง และโปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง แสดงในภาคผนวก ก.

5.2 ข้อจำกัดในการดำเนินงานวิจัย

ข้อจำกัดในการดำเนินงานวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 2 โครงการ

1) อสม. ที่จะเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังต้องมีความตั้งใจในการเรียนรู้ และไม่มีความผิดปกติในด้านกระบวนการคิด

2) อสม. ที่เข้าร่วมกิจกรรมต้องสามารถอ่านออก เขียนได้ ในระดับดี และต้องมีทักษะในการบวก ลบ พื้นฐานเพื่อใช้ในการทำแบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้และทักษะทางปัญญา

3) แบบทดสอบการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้และทักษะทางปัญญาค่อนข้างยากสำหรับ อสม. กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบ และการไม่ชอบอ่านข้อสอบยาว ๆ

4) เวลาว่างของอสม. ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่จำเป็นต้องเข้าอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ทิ้งระยะเวลาห่างกันมากนัก ทั้งการอบรมโปรแกรมฯ ของทั้ง 2 โครงการที่ต้องอบรมอย่างต่อเนื่อง

5) การติดตามประเมินความต่อเนื่องและความคงอยู่ของกิจกรรม รวมถึงระบบการพัฒนาทักษะทั้งด้านความสามารถในการคัดกรองและความสามารถในการสื่อสารด้านสุขภาพ ให้เกิดแก่ อสม. ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากงานวิจัยมีระยะเวลาที่จำกัด อีกทั้ง อสม. ก็มีเวลาจำกัดในการให้ผู้วิจัยได้ติดตามด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ได้ออกมาแบบให้ อสม. ได้ใช้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ 2) การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และ 3) การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ที่บูรณาการควบคู่ไปกับองค์ประกอบของทั้ง 6 ความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ซึ่งเป็นแนวทางที่สะท้อนให้เห็นว่า โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ช่วยส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้กับ อสม. กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุเฉลี่ย 53.77 ปี และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันได้ และโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านน่าจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่น ๆ ให้กับทั้งอสม. และประชาชนทั่วไปได้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้กับกลุ่มบุคคลในวัยผู้ใหญ่

ที่มีอายุและระดับการศึกษาที่หลากหลาย เช่นเดียวกับกับบอสม.กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ มีการ
ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

2) โปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้านในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรองและการสื่อสารทางด้านสุขภาพ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทาง
ในการพัฒนาโปรแกรมการป้องกันโรคไตเรื้อรังกับผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น โรคเบาหวาน โรค
ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ เป็นต้น

3) ควรมีการติดตามประเมินความต่อเนื่องและความคงอยู่ของกิจกรรม รวมถึงระบบการพัฒนาทักษะทั้งด้าน
ความสามารถในการคัดกรองและความสามารถในการสื่อสารด้านสุขภาพ ให้เกิดแก่ อสม.อย่างสืบเนื่องและมั่นคงต่อไป

